

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

Yapay Zekâ Destekli

MEB • AGS

KONU ANLATIMLI

SÖZEL • SAYISAL YETENEK
TARİH
TÜRKİYE COĞRAFYASI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediyeli

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. A.Ş.'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

MEB - AGS KONU ANLATIMLI

Komisyon

ISBN 978-625-6140-01-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŖ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık

1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

Değerli Okuyucularımız,

Milli Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı (MEB-AGS), geleceğin öğretmenlerinin belirlenmesinde son aşamadır ve öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucu meslek hayatınıza adım atmanızla nihai başarıya dönüşecektir.

Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yönltecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş, geniş kapsamlı yayınlar olacaktır.

Pegem Akademi yazar ekibinin öncelikli amacı, tam da bu kaynağı sizlere sunmak olmuş ve sonucunda sizleri başarıda öne taşıyacak bu kapsamlı konu anlatımlı kitap ortaya çıkmıştır.

Sınavda başarılı olabilmek için müfredatta mevcut olan konularda yeterli bilgi düzeyine sahip olmak ve yeterince örnek soru ile bu bilgiyi pekiştirmek gerekmektedir. Bu kitabın temel amacı, adayın sınav kapsamındaki her konuya hâkimiyetini sağlamak ve böylece karşılaşılabilecek soru tiplerini rahatlıkla çözebilecek seviyeye gelmesini mümkün kılmaktır.

Kitaba ilişkin sorularınızı pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Sorunuz en kısa sürede yayın ekibimiz tarafından cevaplandırılacaktır.

Kitabın, Millî Eğitim Bakanlığında görev almak isteyen tüm öğretmen adaylarımızın başarılarına katkı sağlaması dileğiyle...

PEGEM Akademi

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

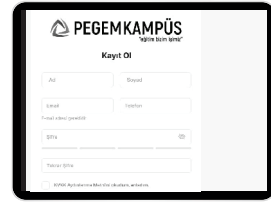
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Konu sonu testlerini çözebilir.
- 3 Video dersleri izleyebilir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

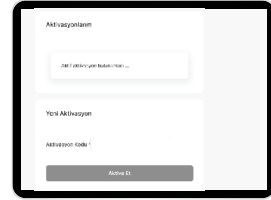
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

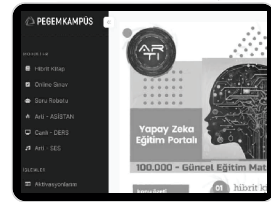
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan “Aktivasyonlarım” sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen “Ölçme İstasyonu” sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

*Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.*

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

SÖZEL YETENEK

Sözcükte Anlam	1
Sözcüğün Anlam Özellikleri.....	1
Söz Sanatları.....	2
Sözcükler Arasındaki Anlam İlişkileri.....	4
Kalıplaşmış Söz Öbekleri	5
Test	7
Cümlede Anlam.....	9
Cümle.....	9
Anlamlarına Göre Cümleler	9
Test	12
Paragrafta Anlam.....	14
Paragraf	14
Düşünceyi Geliştirme Yolları.....	16
Anlatım Nitelikleri	17
Test	18
Yapı Bilgisi	21
Kök.....	21
Ekler	21
Yapılarına Göre Sözcükler	22
Test	23
Sözcük Türleri.....	25
Test - 1.....	36
Test - 2.....	38
Cümle Bilgisi.....	40
Cümlelerin Öğeleri	40
Cümle Türleri.....	41
Cümle Dışı Unsurlar	42
Test	43
Ses Bilgisi	45
Ses Olayları	45
Test	47
Yazım Kuralları.....	49
Noktalama İşaretleri.....	55
Test	58
Sözel Mantık.....	60
Sıralama Kurguları.....	61
Eşleştirme Kurguları	67
Yer-Konum Kurguları	72
Test - 1	75
Test - 2	77

SAYISAL YETENEK

Sayılar	79
Test - 1.....	87
Test - 2.....	89
Bölme, Bölünebilme, OBEB-OKEK	91
Test	95
Rasyonel Sayılar - Ondalık Sayılar.....	97
Test - 1.....	102
Test - 2.....	104
Eşitsizlikler	106
Test	111
Mutlak Değer	113
Test.....	120
Üslü ve Köklü İfadeler.....	122
Test	127
Çarpanlara Ayırma ve Özdeşlikler	129
Test	132
Birinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Denklemler	134
Test	136
Oran-Orantı	138
Test	141
Problemler	143
Test - 1.....	146
Test - 2.....	150
Test - 3.....	153
Test - 4.....	156
Test - 5.....	160
Test - 6.....	164
Kümeler	166
Test	171
Fonksiyon	173
Test	176
İşlem ve Özellikleri	178
Test	181
Modüler Aritmetik	183
Test	186
Permütasyon - Kombinasyon - Olasılık	188
Test (Permütasyon).....	199
Test (Kombinasyon)	201
Test (Olasılık).....	203
Tablo - Grafik Yorumlama.....	205
Test	209
Sayısal Mantık	211
Test - 1.....	221
Test - 2.....	223
Test - 3.....	225
Test - 4.....	227
Test - 5.....	229

İÇİNDEKİLER

Açılar ve Üçgenler	231
Test - 1	236
Test - 2	238
Test - 3	240
Test - 4	242
Çokgenler ve Dörtgenler	244
Test - 1	248
Test - 2	250
Çember ve Daire	252
Test	255
Doğru ve Nokta Analitiği	258
Test	266
Katı Cisimler	268
Test	269

TARİH

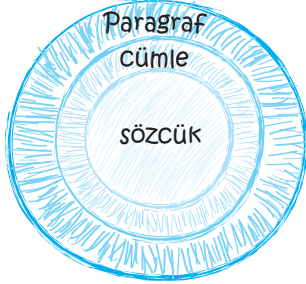
İslamiyet Öncesi Türk Tarihi	271
Test	280
Türk İslam Tarihi	282
Test	296
Türkiye Tarihi	298
Test	306
Osmanlı Devleti	308
Test	314
Osmanlı Kültür ve Uygarlığı	316
Test	333
Osmanlı Devleti Duraklama Dönemi (Arayış Yılları) ..	335
Test	338
Osmanlı Devleti Gerileme Dönemi	340
Test	344
Osmanlı Devleti Dağılıma Dönemi	346
Test	357
XX. Yüzyıl Osmanlı Tarihi	359
Test	364
Birinci Dünya Savaşı ve Mondros Ateşkesi	366
Test	378
Kurtuluş Savaşı Örgütlenme Dönemi	380
Test	385
I. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılması	387
Test	393
Kurtuluş Savaşında Cepheleler - Antlaşmalar	395
Test	405
Atatürk Dönemi İç ve Dış Politika	407
Test	419
Atatürk İlke ve İnkılapları	421
Test	433
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	435
Test	464

TÜRKİYE COĞRAFYASI

Türkiye'nin Coğrafi Konumu	467
Test	474
Türkiye'nin Yer Şekilleri	476
Test	498
Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü	500
Test	507
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme	509
Test	526
Türkiye'de Tarım, Hayvancılık ve Ormanlık	528
Test	540
Türkiye'de Madenler, Enerji Kaynakları ve Sanayi ...	542
Test	553
Türkiye'de Ulaşım, Ticaret ve Turizm	555
Test	564
Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Projeleri	567

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcüğün Anlam Özellikleri

Sözcükler, metinlerin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla metnin -ya da bir konuşmanın- anlaşılması için sözcük anlamlarının iyi bilinmesi gerekir. Dilimizde bazı sözcükler tek bir kavramı karşılarken bazıları ise birden çok anlamı karşılar.

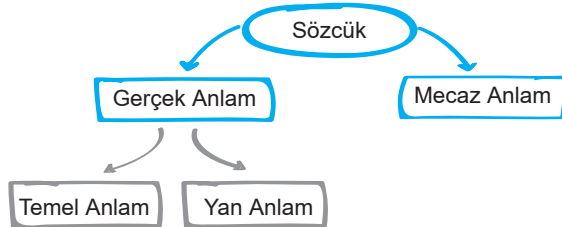
Tek anlamlı sözcükler: Sadece bir kavramı karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin başka anlamlara gelebilecek kullanımı yoktur.

Örnek: "Kaldırım, testere, tencere" sözcüklerinin tek anlamı vardır.

Çok anlamlı sözcükler: Kullanıldığı yere ve duruma göre birden çok anlam kazanabilen sözcüklerdir.

Örnek: "Ağız" sözcüğü, kullanıldığı yere göre birçok anlam kazanabilir: İnsan ağızı, mağara ağızı, yol ağızı, Karadeniz ağızı vs.

Dilimizde sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre kazandıkları farklı anlamlara "yan anlam" ya da "mecaz anlam" denir.

Gerçek Anlam:

Gerçek anlam, sözcüğün temel ve yan anlamlarını içerir. Dolayısıyla sözcüğün gerçek anlamları birden fazla olabilir.

Temel Anlam:

Bir sözcük tek başına kullanıldığında **akla gelen ilk anlamına** temel anlam denir. Temel anlam, en yaygın anlamdır. Sözlüklerde ilk olarak temel ya da en yaygın anlam açıklanır.

- ➔ Adamın kocaman ama estetik görünümlü bir ağız vardı.
- ➔ Ormanda ateş yakmak oldukça tehlikeli ama sık rastlanan bir davranıştır.

Yan Anlam:

Bir sözcüğün **temel anlamıyla ilişkili** olarak kazandığı diğer anlamlardır.

- ➔ Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu.
- ➔ Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar.

Pür Dikkat

"Yan anlam" ile "temel anlam" arasında herhangi bir şekilde (biçimsel benzerlik, ortak işlev, aynı maddeden oluşması...) ilgi kurulabilmelidir.

Örnek:

- ➔ Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu. ("Mağaranın ağızı" ile yemeye, içmeye ve ses çıkarmaya yarayan organ olan "ağız" arasında biçimsel olarak bir benzerlik kurulmuştur.)
- ➔ Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar. ("Çocuğun ateşi" ile nesnelerin tutuşmasıyla beliren "ateş" arasında bir ısı ortaklığı vardır.)

Mecaz Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamından (temel anlamından ve yan anlamından) uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlardır. Bir başka ifadeyle mecazlar, bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda, başka bir sözcüğün yerinde kullanılan sözlerdir.

- Bu mahallede onun gibi ağızı bozuk birini daha görmedim. (Bu cümledeki "ağızı bozuk" söz öbeğinde kullanılan "ağız" sözcüğü; kendi anlamının dışında, küfürbaz anlamında, karşımıza çıkmaktadır.)
- Yeni seçilen muhtar, ilk toplantısında çok ateşli konuştu. ("Ateşli" sözcüğü "heyecanlı, coşkulu" anlamında kullanılmış; sözcük, anlamının dışına çıkmıştır.)

Temel anlam (TA), yan anlam (YA) ve mecaz anlam (MA) ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Yol:

- ➔ Çocuk, evin yolunu sordu. (TA)
- ➔ Mahallemizin yolu nihayet asfaltlandı. (YA)
- ➔ Bu soruyu farklı bir yolla da çözebiliriz. (MA)

Kafa:

- ➔ Kafan, hâlâ omuzlarının üzerinde duruyor. (TA)
- ➔ Fazla zorlayınca çivinin kafası koptu. (YA)
- ➔ O adam, zaten kafasızın tekidir. (MA)

Büyük:

- ➔ Uzun bir yolculuktan sonra büyük bir evin önünde durduk. (TA)
- ➔ Benim öğrencilerim, büyüklerine karşı saygıda kusur etmez. (YA)
- ➔ Büyük düşünenler, toplumlarına her zaman bir şeyler kazandırmıştır. (MA)

Pür Dikkat

KPSS'de "temel anlam" ve "yan anlam" ayrımı sorulmamış, nadiren de olsa "gerçek anlam" ve "mecaz anlam" ayrımı sorulmuştur. Böyle bir soruyla karşılaşıldığında seçenekler arasında yan anlamda kullanılmış sözcükler de verilebileceği için dikkatli olunmalıdır. Yan anlam, temel anlamla bir şekilde ilişkilidir ve gerçek anlam sayılır. Oysa mecaz anlam tamamen düşsel, gerçek dışı bir anlamdır.

Gerçek ve mecaz anlamlı sözcük sorularında çeldirici olarak yan anlamda kullanılmış sözcükler verilir.

Bazı sorularda geçen "düşsel öge" kavramı da mecaz anlamı ilgilidir.

Terimsel Anlam:

Bir bilim, sanat, spor ve meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim anlamlı sözcükler denir.

- ⊙ Açı, üçgen, dikdörtgen → Matematik
- ⊙ Roman, öykü, kafiye, aruz → Edebiyat
- ⊙ İsim, kök, gövde, fiil → Dil bilgisi
- ⊙ Pota, minder, skor → Spor
- ⊙ Dava, mahkeme, yargıç → Hukuk

Soyut-Somut Anlam

Somut Anlamlı Sözcükler: Beş duyardan herhangi biriyle algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek:

Hava, su, toprak, ağaç, deniz, masa, sandalye...

Soyut Anlamlı Sözcükler: Beş duyu ile algılanamayan, zihinde tasarlanan kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek:

Sevgi, umut, adalet, özgürlük, mutluluk, heyecan, aşk...

Nitel-Nicel Anlam

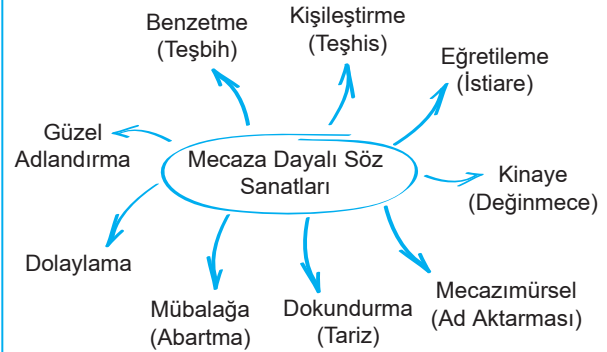
Nicel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ **Geniş** bahçeli bir ev aldı İstanbul'da ve emekli olunca oraya taşındı. (alan ölçüsü)
- ↳ **Uzun** bir moladan sonra yolcular tekrar araçlara bindiler. (zaman ölçüsü)
- ↳ **Yüksek** bir maaşla yeni işine başladı. (sayı-para ölçüsü)

Nitel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülemeyen, sayılamayan özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Onun babası çok **geniş** biridir, hiçbir şeye kolay kolay kızmaz. ("rahat" anlamında)
- ↳ **Uzun** etme işte, bu iş bugün bitecek dedim sana. ("nazlanma, direnme" anlamında)
- ↳ **Yüksek** hedeflere ulaşmak, çok fedakârlık gerektirir. ("ulaşılması güç" anlamında)

Söz Sanatları

Benzetme (Teşbih)

Bir nesnenin, varlığın niteliğini daha etkili biçimde anlatmak için nitelikçe üstün bir varlıktan yararlanma yöntemine "benzetme" denir.

Örnek:

- ★ Selvi gibi uzun boylu bir güzele vuruldu.
- ★ Kar gibi beyaz çamaşırlar getirmiş yanında.
- ★ Tilki gibi kurnaz çocuktur.
- ★ Adamın gözleri sanki bir ateş.

Benzetme ve kişileştirme KPSS'de en çok sorulan iki söz sanatıdır.

Kişileştirme (Teşhis)

İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara yüklenmesidir.

- Örnek:**
- ⊖ Bülbül, ağaran vakte kadar ağlarmış.
  - ⊖ Poyrazla söyleşir yaprakların sesi.
  - ⊖ Yağmur ağlıyor ikimiz için.

Eğretileme (İstiare)

Eğretileme (istiare), yalnızca "benzeyen" ya da "benzetilen" öğeleriyle yapılan söz sanatı, aynı zamanda bir benzetme çeşididir.

Pür Dikkat

Eğretileme (istiare) aslında benzetme sanatından çok da farklı değildir. Eğretilemede de amaç bir kavramı, başka bir kavrama benzetmektir fakat benzetmeden farklı olarak bu kavramlardan sadece biri söylenir, diğer kavram karşı tarafça anlaşılır.

- ⊙ İki kapılı bir handa Gidiyorum gündüz gece } (Dünya, bir "han"a benzetilmiş fakat "dünya" söylenmemiştir.)
- ⊙ Dışarıda bir dost eli okşuyor tenimizi. } (Rüzgâr, "dost eli"ne benzetilmiş fakat "rüzgâr" söylenmemiştir.)
- ⊙ Saçlarına yıldız düşmüş, koparma anne. } (Beyaz saçlar "yıldız"a benzetilmiş fakat "beyaz saçlar" söylenmemiştir.)

İstiare ve Benzetme Farkı

Gülünce incileri görünüyor.
Her yaz bu cennette tatilini geçirir.
Meleğim beşiğinde uyuyor.
Bu adam herkesi sokar.

Benzeyen ya da kendisine benzetilen söylenir.
(İstiare)

Gülünce inci gibi dışleri görünüyor.
Cennet kadar güzel bir yer burası.
Bebeğim beşiğinde melekler gibi uyuyor.
Bu adam bir yılan, herkesi sokar.

Hem benzeyen hem benzetilen söylenir.
(Benzetme)

Eğretileme çeşitli şekillerde yapılabilir:

Doğaya ait bir özellik insana aktarılabilir.

O, cıvık bir insandır.
(doğaya ait özellik)

Babam geciktiğimi öğrenince esip gürlenecek.
(doğaya ait özellik)

Doğaya ait özellik, doğadaki başka bir varlığa aktarılabilir.

Yıldızlar akıyor damların üzerine
(nehir özelliği yıldızlara aktarılmış)

Bulutlar salkım salkım
(üzümün özelliği bulutlara aktarılmış)

Bir duyuyla ilgili bir kavram başka bir duyuyu anlatmak için kullanılabilir

Sıcak bir gülümseyişi vardı.
(dokunma) (görme)

Birbirinize tatlı sözler söyleyin.
(tatma) (işitme)

Kinaye (Değınmece)

Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlamını çağrıştıracak biçimde kullanılmasıdır.

- Örnek:**
- **Yalnız taş, duvar olmaz.**
(gerçek anlamı: Tek taşla duvar örülemez.)
(mecaz anlamı: İnsan tek başına tüm işlerin üstesinden gelemez.)
  - **Bu yaşta o ağır yükü taşıyamaz o çocuk.**
(gerçek anlamı: ağır bir nesne taşımak)
(mecaz anlamı: sorumluluk almak)
  - **Yüzü kızarmak.**
(gerçek anlamı: suratta meydana gelen renk değişikliği)
(mecaz anlamı: utanmak)
  - **Ayıkla pirincin taşını.**
(gerçek anlamı: pirinçteki taşları ayıklamak)
(mecaz anlamı: zor bir işin içinden çıkmak)

Kinayede anlatılmak istenen sözün mecaz anlamıdır.

Ad Aktarması (Mecazımürsel)

Bir sözün benzetme amacı güdülmeksizin başka bir söz yerine kullanılmasıdır. Ad aktarmasında kastedilen sözcükle kullanılan sözcük arasında bir çeşit ilginin olması gerekir.

Örnek:

- ★ **Ankara**, bu talihsiz olayı açıklamayla kınadı. ("Yönetim" kastedilmiş.)
- ★ **Erzurum** ve **Sivas**, bağımsızlığın ilk adımlarıdır. ("Kongreler" kastedilmiş.)
- ★ Şiiri sevmek için **Yahya Kemal**'i okumalısın. ("Şiir" kastedilmiş.)

Dokundurma (Tariz)

Bir kimseyi iğnelemek, bir sözü tersini düşündürecek şekilde kullanmak ya da alay etmek amacıyla kullanılan ifadelerdir.

- Çok çabuk geldin, sen gelene kadar ağaç olduk.
- O kadar açık konuştu ki söylediklerini hâlâ çözmeye çalışıyoruz.

Bazı cümlelerde bu sanatı daha da belirginleştirmek için (!) işareti kullanılabilir.

Pür Dikkat

Dokundurma (tariz), günlük konuşmada da sıkça başvurulan bir söz sanatıdır.

- Bu büyük yazarımız yine harika (!) eserler ortaya koyuyor. Senin gibi iyi dostum (!) varken ...
- Dokundurma (tariz) sanatı, sınavlarda "alay, alaysı anlatım" soru köküyle de sorulabilmektedir.

Mübalâğa (Abartma)

Bir durumu olduğundan daha büyük ya da daha küçük gösterme sanatıdır.

- ➔ Yüce dağ başında bir ulu kartal Açmış kanadını dünyayı örter
- ➔ Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır.
- ➔ Gözyaşım sel oldu, bayırları sildi süpürdü.
- ➔ Avuç içi kadar yere yirmi beş kişi oturduk.
- ➔ Senin için gök kubbeyi yerlere çalarım yar.

Pür Dikkat

Mecazlı söylenen her söz abartma değildir. Abartmada bir kavrama aşırı ölçüler yüklenir, kavram büyütülür ya da küçültülür.

Dolaylama

Bazı canlı ya da cansız varlıklar doğrudan anlatılmak yerine başka kavramlarla anlatılır. Bir kavramın birkaç sözcükle anlatıldığı bu sanata dolaylama denir.

- beyaz altın → pamuk
- meşin yuvarlak → top
- file bekçisi → kaleci
- kara elmas → kömür

Pür Dikkat

Dolaylamada kavramla söylenen sözler arasında bir ilgi aranmaz. Bunlar aslında canlı ya da cansız varlıklara takılmış "lakap"lardır.

Örneğin, Zeki Müren'in lakabı nedir, diye sorulduğunda "Sanat Güneşi" yanıtı verilecektir.

Güzel Adlandırma

Söylenmesi kulağa hoş gelmeyen, olumsuz ya da ürkütücü anlamlar çağrıştıran sözlerin daha olumlu, kabullenilebilir sözlerle anlatılmasıdır.

- ölmek → rahmete kavuşmak
- gömmek → toprağa vermek
- verem → ince hastalık
- cin → iyi saatte olsunlar

Sözcükler Arasındaki Anlam İlişkileri

Eş ve Yakın Anımlı Sözcükler:

Eş Anımlı kara - siyah } Yazılışları farklı
muallim - öğretmen } anlamları aynı
hafıza - bellek } sözcükler
mektep - okul }

Yakın Anımlı küsmek - gücenmek } Anlamları birbirine yakın
oturmak - çökmek } ama anlamca tam örtüşmeyen
ılık - sıcak } sözcükler
serin - soğuk }

Karşıt (Zıt) Anımlı Sözcükler:

Nitelikleri ve durumları birbirine ters düşen sözcüklere karşıt anlamlı sözcükler denir.

- ➔ Az veren candan çok veren maldan...
- ➔ Akıllı, köprü arayınca ya da kadar deli, köprüyü geçer.
- ➔ Eskisi olmayanın yenisi olmaz.

Pür Dikkat

Bir sözcüğün olumsuz biçimi, o sözcüğün karşıt anlamlısı değildir. "başarılı-başarısız", "koşmak-koşmamak" sözcükleri karşıt anlamlı değildir. "Başarısız" sözcüğü "başarılı"nın olumsuzu, "koşmamak" sözcüğü "koşmak" sözcüğünün olumsuzudur.

Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler:

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklere eş sesli sözcükler denir.

gül (bitki anlamında):

Kışın yaprağını döken, dikenli, çalı veya ağaçlık şeklinde bir süs bitkisi ve bu bitkinin katmerli, güzel kokulu çiçeği.

✓ Yakasına bir gül takarak gelmiş.

gül- (eylem anlamında):

Hoşuna, tuhafına giden durumlar karşısında sesli veya sessizce duygularını açığa vurmaktır.

✓ Gülerek konuşması herkesi sinirlendiriyordu.

Verilen örneklerde "gül" ve "gül-" sözcükleri eş seslidir. Çünkü yazılışları aynıdır ama aralarında hiçbir anlam ilişkisi yoktur.

çay (akarsu)	→	çay (içecek)
at (hayvan)	→	at (atmak eylemi)
yüz (surat)	→	yüz (yüzmek eylemi)

Pür Dikkat

Yazılışları aynı gibi görünmesine rağmen söylenişleri (düzeltme işaretlerinden dolayı) farklı olan sözcükler sesteş değildir:

- ⊙ kar - kâr
- ⊙ alem (bayrak) - âlem (dünya)

Genel-Özel İlişkili Sözcükler:

Genel Anlamlı Sözcükler:

Anlam kapsamı geniş olan, altında birden çok tür barındırabilen sözcüklerdir.

✓ bitki, taşıt, sanatçı, yemek, ülke...

Özel Anlamlı Sözcükler:

Anlam kapsamı dar olan, kavramları tek tek karşılayan sözcüklerdir.

✓ hanımeli, bisiklet, Sezen Aksu, mantı, Türkiye...

Yansıma Sözcükler:

Doğadaki varlıkların seslerine benzetilerek oluşturulan sözcüklere yansıma sözcükler denir.

Örnek: Tak, şır, hav, gür, me ...

Bu sözcüklerden isim ve fiil türetilir: takırtı, şırıltı, havlamak, gürelemek, melemek...

Not!

Kalıplaşmış Söz Öbekleri

İkilemeler

Anlatıma güç kazandırmak amacıyla iki sözcüğün değişik yollarla yan yana kullanılmasıyla oluşan söz öbeklerine ikileme denir. İkilemeler çeşitli şekillerde oluşur:

Eş ya da Yakın Anlamlı

Doğru dürüst, yalan yanlış, kırık dökük...

Karşıt Anlamlı

Gece gündüz, aşağı yukarı, er geç, irili ufaklı...

Biri Anlamlı Biri Anlamsız

Ufak tefek, yırtık pırtık, eğri büğrü, kaba saba...

İkisi de Anlamsız

Abuk sabuk, mırın kırın, ıvır zıvır, abur cubur...

Aynı Sözcüğün Yinelenmesiyle

Yavaş yavaş, ince ince, koşa koşa, hıçkıra hıçkıra...

Yansıma Sözcüklerle

Şırlı şırlı, çatır çatır, fokur fokur, gürül gürül...

Pekiştirmeler

Anlatımı güçlendirmek amacıyla kullanılan ek, sözcük ya da öbeklerdir. Çeşitli şekillerde yapılabilir:

sıcak	→	sımsıcak	} (sözcüğün ilk hecesinin bir sesle (m, p, r, s) yinelenmesiyle)
mavi	→	masmavi	
gündüz	→	güpegündüz	
temiz	→	tertemiz	
sıcak	→	pek sıcak	} (sözcüğün önüne pekiştirme anlamı bir sözcük getirilerek)
güzel	→	çok güzel	
iyi	→	oldukça iyi	
sıcak	→	cehennem gibi sıcak	} (benzetme yoluyla pekiştirme)
güzel	→	melek gibi güzel	
küçük	→	el kadar küçük	
sıcak	→	sıcak mı sıcak	} ("mi" edatı ve "de" bağlacıyla)
hızlı	→	hızlı mı hızlı	
konuşuyor	→	konuşuyor da konuşuyor	

Pür Dikkat

Bazı sözcüklere "-ce, -cık, -mtırak, -msı" ekleri getirilerek sözcüklere küçültme anlamı verilir. Bunlara "küçültme" anlamı sözcükler denir. Bu sözcüklerde "tam olmama, tamama yakın olma" anlamı vardır.

Örnek:

tatlımsı çörek, güzelce kız, yaşlıca adam, acımtırak biber...

Deyimler

Bir kavramı, bir durumu daha güçlü ve etkili şekilde anlatmak amacıyla kurulmuş söz öbeklerine deyim denir.

- Sonunda **kabak başına patladı**.
- Gördüğümüz korkunç manzara hepimizi **can evimizden vurmuştu**.
- **Bağrına taş basarak** yıllar yılı beklemişti.
- Çok zor bir durumla karşı karşıyasın, şimdi **ayıkla pirincin taşını**.

Deyimler farklı biçimlerde olabilir:

Master Kalıpları	→	Göz atmak, dil dökmek, etekleri zil çalmak
Öbekleşmiş Sözlerle	→	Püf noktası, eli maşalı, kelle koltukta
Ünlem Biçiminde	→	Vay canına!, Yok canım!, Hele şükür!
Soru Biçiminde	→	Hangi rüzgâr attı?, Hangi dağda kurt öldü?
Cümle Biçiminde	→	İğne atsan yere düşmez. İncir çekirdeğini dolduramaz.
Öykü Biçiminde	→	Bizim tavuk bir yumurta yumurtlar, yedi mahalle duyar; elin kısırağı küheylan doğurur, ses çıkmaz.

Atasözleri

Atasözleri, geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca edindiği deneyimlerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğmuş yargılardır. Atasözleri; bir ulusun ortak düşünce, kanı ve tutumunu belirtir. Genel geçerli yargılardır, yani bir atasözle belgelendirilen tutumun doğruluğu herkesçe kabul edilir.

Atasözlerinin en önemli özelliği, yol göstermesi ve öğüt vermesidir. Bununla birlikte çeşitli ifade özellikleri de vardır.

- ⊖ Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür. } Sosyal olayların nasıl olageldiğini bildirir.
- ⊖ Minareyi çalan, kılıfını hazırlar.
- ⊖ Araba devrilince yol gösteren çok olur.
- ⊕ Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır. } Doğa olaylarının nasıl olageldiğini belirtir.
- ⊕ Zemheride kar yağmadan kan yağması iyi.
- ⊕ Mart yağar, nisan övünür; nisan yağar, insan övünür.
- Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar. } Ahlâk dersi ve öğüt verir.
- Bugünün işini yarına bırakma.
- Yoldan kal, yoldaştan kalma.
- ⊕ Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var. } Töre ve gelenekleri bildirir.
- ⊕ Kızını dövmeyen, dizini döver.
- ⊕ Kız beşikte, çeyiz sandıkta.

Pür Dikkat

Atasözleri de deyimlerde olduğu gibi kalıplaşmış sözlerdir ve bu kalıplar bozulmaz, aksi takdirde anlatım bozulmuş kabul edilir.

- ⊕ Gün doğmadan neler doğar. ✓
- ⊕ Güneş doğmadan neler doğar. ⊖

TEST

1. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisi gerçek anlamda kullanılmıştır?

- A) Bu tür yayınlardan dolayı şiddete toplumca alışmaya başladık.
- B) Söylediklerini yadsıyarak kendini aklamaya çalışmıştı.
- C) Şair eserlerinde oldukça berrak bir dil tercih ediyordu.
- D) Eski dostlarıyla ilişkisi kesilince iyice bunalıma girmişti.
- E) Bunu geçen ayki borcuma sayarsanız hesabı kapatabiliriz.

2. (I) Eleştirel düşünme, yaşam karşısında temel bir duruştur. (II) Bir olgunun özüne inerek her boyutuyla sorgulamak için eleştirel düşünce şarttır. (III) Bu düşüncenin en temel özelliği, her söylenilene körü körüne inanmamıza engel olmasıdır. (IV) Eleştirel düşünen insanlar, gerçekten özgürlüğe kavuşurlar. (V) Hayatın olumlu ve olumsuz yönlerini ancak özgür insanlar gerçekten ayırt edebilirler.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde kişileştirmeye başvurulmuştur?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

3. Aşağıdakilerden hangisinde bir sözcük, benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcüğün yerine kullanılmıştır?

- A) Kar fırtınası, gören herkesi kendisine hayran bırakıyor.
- B) Çin'in gelenek ve göreneklerine olan bağlılığını herkes biliyor.
- C) Bu sık yağmur ormanları, âdeta yeşil bir kâbustu.
- D) Bu deniz bitkileri, hayatta kalma çabası veriyordu.
- E) Hayatımın son dört yılını bu şehirde geçirdim.

4. "Çek-" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde araç içerisinde verilen anlamına uygun olarak kullanılmamıştır?

- A) Tartsan kırk kilo bile çekmezdi. (Tartıda ağırlığı olmak)
- B) Maçın son dakikalarında futbolcu şut çekti. (Atmak)
- C) Belediye, mahalleye yeni bir boru hattı çekti. (Döşemek)
- D) Büyük ikramiyeyi kazanmak için bilet çekti. (Dilemek)
- E) Elindeki lastiği durmadan çekiyordu. (Germek)

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kinaye (değince) vardır?

- A) Onu günlerdir ufacak bir iş için bekletiyorlar.
- B) Genç yazarın kitaplarının âdeta delisi olmuştur.
- C) Yeni başladığı işte ona kimseden hayır yok.
- D) Sıcakta çok dolaşınca başına güneş geçmişti.
- E) Şu çocuğun elinden tutman gerekirdi.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, algılanabilirliği bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Zaman, ne olduğunu anlamadan geçip gidiyordu.
- B) Gördüğü rüya, onu derinden etkilemişti.
- C) Bedenine sığmayan yaratıcı ruh, ızdıraba sebep oluyordu.
- D) Her şeye rağmen adalet, herkes için aynı olmalıydı.
- E) Rüzgâr hatırlatıyordu bize unuttuğumuz tüm şarkıları

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Ağır metallerden oluşan bir alaşım hazırlamasını istemişti.
- B) Çiçekler arasındaki ahenk, insanı etkiliyordu.
- C) Sanki gözlerine perde çekilmişti, hiçbir şey görmüyordu.
- D) Bu çiçeği, güneş alan bir yere koymalısınız.
- E) Son konuşmasıyla yine şimşekleri üzerine çekmişti.

8. "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır." atasözünün anlamca karşıtı olabilecek atasözü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Söz dediğin yaş deridir, nereye çekersen oraya gider.
- B) Lokma karın doyurmaz, şefkat artırır.
- C) İstediyini söyleyen, istemediyini işitir.
- D) Karaya sabun, deliye öğüt neylesin
- E) Lafla peynir gemisi yürümez.

9. Deyimler, ölçünlü Türkiye Türkçesinde yalın olarak kullanılmayan pek çok eski ögeyi yapısında koruduğundan geleneklerimize, kültür tarihimize ışık tutmakta diyebiliriz. Deyimlerin izlerini sürdürükçe, ilk kullanım yerlerini gördükçe söz öbeklerinin nasıl bir deyimleşme sürecinden geçerek hayat buldukları anlaşılmaktadır. Örneğin, bugün ---- (ayaklanmak, isyan etmek) söz öbeği, yeniçerilerden; pabucu dama atılmak da esnaf teşkilatından kaynaklanarak deyimleşmiştir. Bunların ilk çıkış noktaları, gerçek anlamlarını yansıtmaktadır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilebilir?

- A) kazan kaldırmak
- B) ocağına incir ağacı dikmek
- C) okkanın altına girmek
- D) divan durmak
- E) kavuk sallamak

10. Günümüz yazarları, kalemini eline aldığı anda daha ilk kelmeden kitabın ne kadar satacağını hesaplayarak cümle kurma çabasıdadır. Bundan daha kötüsü ise eleştirmenlerin, yazarların bu tutumlarına çanak tutmalarıdır.

Bu parçada "çanak tutmak" deyimini ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eleştirmenlerin, yazarların kitap yazma sürecindeki duruşlarını destekledikleri
- B) Kitap eleştirmenlerinin, olumsuz bir durumun oluşmasına sebebiyet verdiği
- C) Son dönemlerde ticari kaygılar güdülerek eserler yazıldığı
- D) Günümüzde edebî kimliği olmayan değersiz eserlerin sayıca arttığı
- E) Eleştirmenlerin kişisel çıkarları için olumsuzluklara göz yumduğu

11. Anadolu toprakları en eski kültür medeniyetlerinin beşiğidir. Bu topraklar binlerce farklı topluma ev sahipliği yapmış ve öyle etkileşimlere kucak açmıştır ki... Ancak bu toprakların asıl büyüü, birbirinden bağımsız bu tınıları tek bir melodide birleştiren bir türkü olmasıdır.

Bu parçada altı çizili söz öbeği ile Anadolu'yla ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dünyanın en eski kültür merkezlerinden biri olduğu
- B) Birbirinden farklı yapıtlara konu olduğu
- C) Medeniyetler arası bir kültüre sahip olduğu
- D) Birçok toplumun oluşmasında tesiri olduğu
- E) Geçmişten bugüne birçok toplumun yurdu olduğu

Cümle

Duygu ve düşünce ifade eden, çeşitli yargılar bildiren sözcük ve sözcük gruplarına cümle denir.

Eş Anımlı Cümleler

Bir cümlenin iletisi, cümlenin temel yargısı bozulmadan çeşitli şekillerde dile getirilebilir. Sözcükler farklı olsa da anlamı bire bir aynı cümlelere eş anlamlı cümleler denir.

- ⊙ Bir romanı değerli kılan asıl şey, insanı bir bütün olarak ele alabilme başarısıdır.
  - ⊙ İnsanı tüm özellikleriyle anlatabilen romanlar nitelikli sayılabılır sadece.
- } Anlamca bire bir aynı.

Yakın Anımlı Cümleler

Bazı cümleler bire bir aynı olmasa da duygu ve düşünce bakımından neredeyse aynıdır. Bu tür cümlelere yakın anlamlı cümleler denir.

- ⊙ Sanat, yaşamı ele alır fakat eleştirinin konusu eserdir.
  - ⊙ Eleştirmenler yaşamla değil, yapıyla ilgilenir.
- } Anlamca çok yakın.

Çelişen Cümleler

İlettikleri duygu ve düşünce bakımından tamamen ters olan cümlelerdir.

- ⊙ Bir eserin değerini belirleyen anlatıldığı şey değil, onu anlatma şeklidir.
  - ⊙ İçerikten çok üsluba önem veren yapıtların niteliği tartışılır.
  - ⊙ İnsan geçmişteki davranışlarını aklıyla ve yüreğiyle sorgulayabilmelidir.
  - ⊙ Geçmişe takılıp kalmak insanı hiçbir yere götürmez, kişi her zaman ileri bakmalıdır.
- } Anlamca çelişir.
- } Anlamca çelişir.

Anımlarına Göre Cümleler

Olumlu Cümleler

Cümlenin yüklemde belirtilen iş ya da oluşun, yani yargının, gerçekleştiğini gösteren cümlelerdir.

- ✓ Dünkü sınavdan sonra bütün gün ders çalıştım.
- ✓ Mutfakta yiyecek bir şeyler var.
- ✓ Senin yaptığın bu yemekler oldukça güzel.
- ✓ Bu konuda da oldukça başarılısın.

Olumsuz Cümleler

Olumlu cümlelerin aksine, cümledeki yargının gerçekleşmediğini bildiren cümlelerdir. Cümledeki işin gerçekleşmediği, yüklemdeki bazı ek ve sözcüklerden anlaşılır.

Olumsuzluk Bildiren Ek ve Sözcükler

- ma/me-

- sız, siz, suz, süz, yok, değil

- ✓ Dünkü sınavdan sonra bugün ders çalışmadım.
- ✓ Mutfakta yiyecek hiçbir şey yok.
- ✓ Senin yaptığın bu yemekler hiç güzel değil.
- ✓ Bu konuda da başarısızsın.

Pür Dikkat

Olumlu ya da olumsuz cümle, yüklem gerçekleşmesiyle ilgilidir. Cümlenin içeriği ya da günlük hayattaki olumlu-olumsuz durumların konuyla bir ilgisi yoktur.

⊙ Bisikletten düşen çocuk fena yaralandı.

Yukarıdaki cümledeki yargı (yani yaralanma işi) gerçekleştiği için **cümle olumludur**.

Biçimce Olumlu-Anlamca Olumsuz Cümleler

- ✓ Sanki bütün işleri kendisi yaptı. (yapmadı)
- ✓ Bu dediğine inanır mıyım ben hiç? (inanmam)
- ✓ Gel de bu söylenenlere inan. (inanma)
- ✓ Kırmızıda da geçilir mi? (geçilmez)
- ✓ Onu ne sınıfta ne de kütüphanede bulabildik. (bulamadık)

Yüklemde olumsuzluk bildiren herhangi bir ek ya da sözcük olmasa da cümlelerden olumsuz anlam çıkar.

Biçimce Olumsuz-Anlamca Olumlu Cümleler

- ✓ Seni hiç tanımaz mıyım ben? (tanırım)
- ✓ Resepsiyonda kimler yoktu ki... (herkes vardı)
- ✓ Onu sevmiyor değilim aslında. (seviyorum)
- ✓ Dolapta yok yok. (her şey var)
- ✓ Ufaklığın yalan söylediğini anlamaz mıyım? (anlarım)

Yüklemde olumsuzluk bildiren herhangi bir ek ya da sözcük olsa da cümlelerden olumlu anlam çıkar.

Soru Cümleleri

Soru cümlelerini iki başlıkta incelemek mümkündür:

1. Gerçek Soru:

Bir yanıt almak amacıyla kullanılan soru cümlelerdir:

- ↳ Yarın nereye gideceksin?
- ↳ Kiminle, saat kaçta görüşecekmış?

2. Sözde Soru:

Düşüncelerin soru yoluyla ifade edildiği, yanıt almak amacıyla kullanılan soru kalıplarıdır. Bu soru cümleleri çeşitli anlamlar barındırır:

- ⊖ Bunca işi sen mi yaptın? (inanmama)
- ⊖ İki üç milyonun lafı mı olur? (azımsama)

Sözde sorular, Anlatım Biçimleri ünitesinde de sorulmaktadır.

**Yazar
Komisyon**

Genel Kültür Genel Yetenek Ezberbozan Coğrafya Soru Bankası

ISBN 978-625-6128-58-3

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

44. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: İlknur Öztürk

Kapak Tasarım: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık

1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

Sevgili Adaylar,

Bu kitap Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) Genel Kültür Testinde önemli bir yer tutan "Coğrafya" kapsamındaki 18 soruyu etkili bir şekilde çözebilmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Kitabımız, her soru için anlaşılır bir dilde hazırlanmış çözümlü anlatım ve açıklamalar içermektedir. Soruları çözerek ÖSYM'nin diline hâkim olacaksınız. Meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Testleri çözebilir.
- 3 Video çözümleri görüntüleyebilir.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

- 1. Adım Üyelik**

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

- 2. Adım Aktivasyon**

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

- 3. Adım Ürünlerim**

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

- 4. Adım Yapay Zekâ Asistan**

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

**Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.**

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

Test - 1	Türkiye'nin Coğrafi Konumu - 1	1
Test - 2	Türkiye'nin Coğrafi Konumu - 2	5
Test - 3	Türkiye'de Dağlar, Ovalar ve Platolar	9
Test - 4	Türkiye'de Akarsuların Genel Özellikleri ve Akarsuların Oluşturduğu Yerçekilleri	13
Test - 5	Türkiye'de Yer Altı Kaynakları - Barajlar - Göller ve Denizler	17
Test - 6	Türkiye'de Diğer Yerçekilleri (Rüzgâr - Buzul - Karstik - Kıyı Tipleri)	21
Test - 7	Türkiye'de Toprak Oluşumu ve Toprak Tipleri	25
Test - 8	Tarama Testi - 1	29
Test - 9	Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü - 1	33
Test - 10	Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü - 2	37
Test - 11	Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü - 3	41
Test - 12	Türkiye'de Doğal Afetler (Erozyon - Heyelan - Çığ - Sel vb.)	45
Test - 13	Türkiye'nin Nüfus Özellikleri - 1	49
Test - 14	Türkiye'nin Nüfus Özellikleri - 2	53
Test - 15	Türkiye'de Tarım - 1	57
Test - 16	Türkiye'de Tarım - 2	62
Test - 17	Türkiye'de Tarım - Hayvancılık - Ormancılık	66
Test - 18	Türkiye'de Madenler ve Enerji Kaynakları	70
Test - 19	Türkiye'de Sanayi ve Ticaret	74
Test - 20	Türkiye'de Turizm ve Ulaşım	78
Test - 21	Tarama Testi - 2	82
Test - 22	Karma Test - 1	86
Test - 23	Karma Test - 2	90
Test - 24	Karma Test - 3	94
Test - 25	Karma Test - 4	98
Test - 26	Genel Tarama Testi	102
Test - 27	Deneme - 1	109
Test - 28	Deneme - 2	114
Test - 29	Deneme - 3	119
Test - 30	Deneme - 4	124
Test - 31	Deneme - 5	129
Test - 32	Deneme - 6	134
Test - 33	Deneme - 7	139
Test - 34	Deneme - 8	144
Test - 35	Deneme - 9	151
Test - 36	Deneme - 10	156
Cevap Anahtarı		162

---

1. Türkiye'de güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneş ışınlarının düşme açısının daralmasına bağlı olarak birtakım değişiklikler ortaya çıkar. Bu değişiklikler enlem etkisi olarak açıklanır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi enlem etkisi ile açıklanamaz?

- A) Diyarbakır'ın yıllık ortalama sıcaklığının Kars'tan yüksek olması
B) Karadeniz'in Akdeniz'den daha soğuk olması
C) Kışın Samsun'un Ankara'dan sıcak olması
D) Toroslar'da kalıcı kar sınırının Kuzey Anadolu Dağları'ndan yüksek olması
E) Antalya'da yaz turizminin İzmir'den daha uzun sürmesi

2.

- I. Gürcistan
II. Bulgaristan
III. İran
IV. Ermenistan

Yukarıda numaralandırılmış ülkelerden hangilerinin Türkiye ile birlikte aynı denize kıyısı vardır?

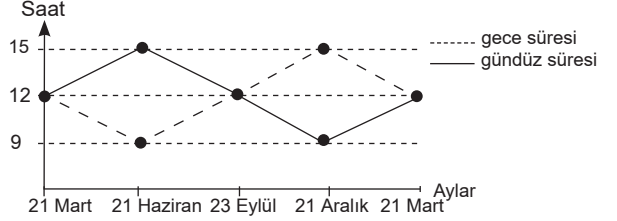
- A) I ve II   B) I ve III   C) I ve IV
D) II ve III   E) III ve IV

3. Van ve Hakkari'nin yerel saatlerinin ulusal saatten 2 dakika geri olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre, bu illerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öğle vakitleri aynıdır.
B) Boylamları aynıdır.
C) 45°D meridyenine göre batıdadır.
D) Gün içinde ulusal saatle 12.00'de cisimlerin gölge boyu en kısa olmaz.
E) Başlangıç Meridyeni'ne uzaklıkları aynıdır.

4. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de yıl içindeki gece-gündüz süresi değişimi gösterilmiştir.

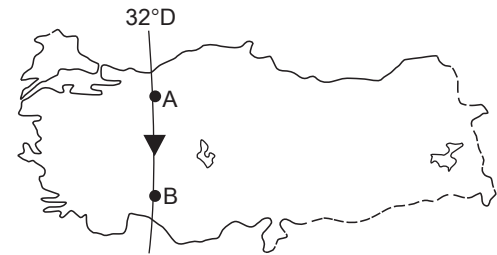
Yalnızca tablodaki bilgilere göre;

- I. 21 Mart - 23 Eylül arası dönemde gece-gündüz süre farkı sürekli artar.
II. 21 Aralık tarihinde en uzun gece yaşanır.
III. 21 Haziran ve 21 Aralık tarihlerinde gece-gündüz süre farkları eşittir.
IV. 21 Aralık tarihinden itibaren gündüzler uzamaya başlar.
V. 21 Mart ve 23 Eylül'de gece-gündüz süreleri eşittir.

numaralandırılmış ifadelerden hangisine ulaşılamaz?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

5.

Yukarıdaki Türkiye haritasında A'dan B'ye gidildiğinde;

- I. yerel saat,
II. Başlangıç Meridyeni'ne uzaklık,
III. Güneş ışınlarının düşme açısı

ifadelerinden hangilerinde değişim gözlenmez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

6. "Türkiye bulunduğu konum itibarıyla 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alır. Bu durum ..... açıklanır." **diyen bir coğrafyacı aşağıdakilerden hangisi ile cümlesini devam ettirirse ifadesini kanıtlamış olur?**

- A) Doğu Yarım Küre ülkesi olması ile
B) 30°D ve 45°D meridyenlerinin ülkemizden geçmesi ile
C) Başlangıç Meridyeni'ne göre doğuda olması ile
D) Doğusu ile batısı arasında 76 dakikalık zaman farkı olması ile
E) Doğusu ile batısı arasında 19 meridyenlik fark olması ile

7.

- I. Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması
II. Cephe yağışlarının etkili olması
III. En uzun gecenin 21 Aralık'ta yaşanması
IV. Batı rüzgarlarının etkisi altında olması

Yukarıda numaralandırılmış ifadelerden hangileri Türkiye'nin orta kuşakta yer aldığını kanıtlar?

- A) I ve II   B) I ve IV   C) III ve IV
D) I, II ve IV   E) II, III ve IV

8. **Aşağıdaki illerin hangilerinde yerel saat ile ulusal saat arasındaki fark en az ve en fazla olur?**

	En az	En fazla
A)	Erzurum	İzmir
B)	İzmit	Diyarbakır
C)	Ankara	Van
D)	Eskişehir	Malatya
E)	Konya	Sivas

9.

- I. Sinop'ta yıl içinde gölge boyunun Antalya'dan uzun olması
II. Bitlis'de yıllık sıcaklık ortalamasının İzmir'den düşük olması
III. Karadeniz'in tuzluluk oranının Akdeniz'den düşük olması
IV. Akdeniz'de yaz turizmi süresinin Ege'den daha uzun olması
V. Sinop'ta güneşin doğuş-batış süresinin Adana'dan uzun olması

Yukarıdaki numaralandırılmış ifadelerden hangisi üzerinde mutlak konumun etkili olduğu söylenemez?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

10. Bir ülkenin jeopolitik konumu; o ülkenin coğrafi unsurlarını, dünya güç dengesini sürekli ve çok yönlü etkileyecek tarzda kullanabilmesi olarak nitelendirilir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin jeopolitik önemini yansıtmaz?

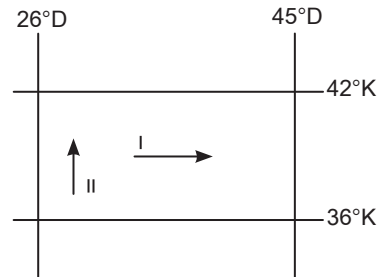
- A) İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olması
B) Orta Doğu petrollerine yakın olması
C) Dünya transit ticaretinde önemli bir yere sahip olması
D) Alp-Himalaya kıvrım kuşağında yer alması
E) Üç kıta arasında köprü durumunda olması

11. Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yer alan bir ülkedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt oluşturmaz?

- A) Güneyden kuzeye doğru sıcaklık ortalamalarının azalması
B) En uzun gündüzün 21 Haziran'da yaşanması
C) Karadeniz'in tuzluluk oranının Akdeniz'den az olması
D) 2. ve 3. saat dilimleri içerisinde yer alması
E) Güneyden kuzeye doğru çizgisel hızın azalması

12.

Türkiye'de I ve II nolu doğrultular boyunca gidildikçe yıllık ortalama sıcaklıklar azalmaktadır.

Bu durumu ortaya çıkaran temel faktörler aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	Yükselti	Enlem
B)	Boylam	Enlem
C)	Karasallık	Boylam
D)	Yükselti	Karasallık
E)	Enlem	Yükselti

ÇÖZÜMLER

1. Türkiye'de güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneş ışınlarının düşme açısının daralmasına bağlı olarak birtakım değişiklikler ortaya çıkar. Bu değişiklikler enlem etkisi olarak açıklanır.

Verilen seçenekler incelendiğinde;

- Diyarbakır'ın yıllık ortalama sıcaklığının Kars'tan yüksek olması,
- Karadeniz'in Akdeniz'den daha soğuk olması,
- Antalya'da yaz turizminin İzmir'den daha uzun sürmesi,
- Toroslar'da kalıcı kar sınırınının Kuzey Anadolu Dağları'ndan yüksek olması

bilgileri Türkiye'nin enleminin sonucunda ortaya çıkan değişikliklerdir. Ancak kış mevsiminde Samsun'un Ankara'dan daha sıcak olması denizellik ve karasallığın sıcaklık üzerindeki etkisine kanıttır.

Cevap C

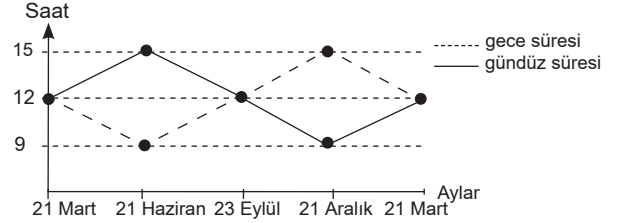
2. Türkiye göreceli konumu itibarıyla üç tarafı denizlerle kaplı bir yarımadadır. Verilen ülkelerle Gürcistan ve Bulgaristan'ın Karadeniz'e kıyısı bulunduğu için Türkiye ile birlikte aynı denize kıyısı bulunmaktadır.

Cevap A

3. Van ve Hakkari'nin yerel saatlerinin ulusal saatten 2 dakika geri olduğu tespit edilmiştir. Buna göre Van ve Hakkari aynı boylam üzerindedir ve aynı boylam üzerindeki merkezlerin yerel saatleri ile öğle vakitleri aynıdır. Yerel saatleri 2 dakika geri olduğuna göre, 45°D boylamına göre daha batıda yer alır ve göle boylarının en kısa olduğu an ulusal saate göre 12.02 olur. Ancak bu iki kent Başlangıç Meridyeni'ne uzaklıkları aynı değildir. Çünkü Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe iki meridyen arası mesafe daralır. Dolayısıyla da Van, Hakkari'ye göre Başlangıç Meridyeni'ne daha yakındır.

Cevap E

4.

Grafikte Türkiye'de yıl içindeki gece-gündüz süresi değişimi gösterilmiştir.

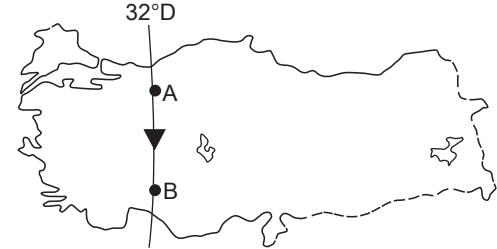
Yalnızca tablodaki veriler dikkate alındığında;

- 21 Aralık tarihinde en uzun gece yaşanır.
- 21 Haziran ve 21 Aralık tarihlerinde gece-gündüz süre farkları eşittir.
- 21 Aralık tarihinden itibaren gündüzler uzamaya başlar.
- 21 Mart ve 23 Eylül'de gece-gündüz süreleri eşittir.

bilgilerine ulaşılır. Ancak I. numaralı öncüdeki 21 Mart - 23 Eylül arası dönemde gece-gündüz süre farkı sürekli artar ifadesi yanlıştır. 21 Mart - 21 Haziran arası dönemde sürekli artar, 21 Haziran - 23 Eylül arası dönemde sürekli azalır.

Cevap A

5.

Türkiye haritasında verildiği gibi aynı boylam üzerinde yer alan A merkezinden B merkezine doğru hareket edildiğinde sadece yerel saatlerin değişmediğini söyleyebiliriz. Başlangıç Meridyeni'ne olan uzaklık kutuplara doğru hareket edildiğinde azalır. Güneş ışınlarının düşme açısı ise enlemle ilgili olduğu için güneye doğru hareket edildiğinde değişir ancak aynı boylam üzerinde yerel saatlerde değişim görülmez.

Cevap A

6. "Türkiye bulunduğu konum itibarıyla 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alır. Bu durum ..... açıklanır." bilgisini kanıtlamak isteyen bir coğrafyacı noktalarla boş bırakılan yeri Türkiye'nin boylam değerleri içerisinde bulunan ulusal saat dilimleri yani 30°D ve 45°D ülkemizden geçmesi ile ilişkilendirir. 0 meridyeninden doğuya doğru her 15 meridyen geçildiğinde 1 saat dilimi geçmiş olur. Dolayısıyla Türkiye 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alır diyebiliriz.

Cevap B

7. Türkiye mutlak konumu itibarıyla "Kuzey Yarım Küre'de Yengeç Dönencesi'nin Kuzeyinde Orta Kuşak'ta" ve 26°D - 45°D meridyenleri arasında yer alır. Türkiye orta kuşakta bulunduğu için dört mevsim belirgin olarak yaşanır, cephe yağışları etkili olur ve sürekli rüzgarlardan batı rüzgarları etkisi altındadır. Türkiye'de en uzun gecenin 21 Aralık'ta yaşanması Kuzey Yarım Küre'de yer almasının bir sonucudur. Çünkü 21 Aralık'ta Kuzey Yarım Küre'de yer alan tüm merkezler en uzun gece sürelerini yaşar.

Cevap D

8. Türkiye'de 2016'dan beri yıl boyunca 45°D'da yer alan Iğdır ulusal saat olarak kullanılır. Yerel saatle ulusal saat arasındaki farkın en az olması için 45°D meridyenine en yakın olan il Erzurum, bu farkın en fazla olması için ise 45°D meridyenine en uzak olan il İzmir seçilmelidir.

Cevap A

9. Öncüllerde verilen bilgiler dikkate alındığında;
- Sinop'ta yıl içinde gölge boyunun Antalya'dan uzun olması,
  - Karadeniz'in tuzluluk oranının Akdeniz'den düşük olması,
  - Akdeniz'de yaz turizmi süresinin Ege'den daha uzun olması,
  - Sinop'ta güneşin doğuş-batış süresinin Adana'dan uzun olması

Türkiye'nin mutlak konumunun sonucunda ortaya çıkan durumlarıdır. Ancak Bitlis'de yıllık sıcaklık ortalamalarının İzmir'den düşük olması yükselti, karasallık ve denizellik ile ilgilidir.

Cevap B

10. Bir ülkenin jeopolitik konumu; o ülkenin coğrafi unsurlarını dünya güç dengesini sürekli ve çok yönlü etkileyecek tarzda kullanabilmesi olarak nitelendirilir.

Buna göre Türkiye'nin;

- İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olması,
- Orta Doğu petrollerine yakın olması,
- Dünya transit ticaretinde önemli bir yere sahip olması

jeopolitik önemini yansıtır. Ancak Türkiye'deki dağların oluşum şekli, göreceli konumunu yansıtsa da jeopolitik önemini yansıtmaz.

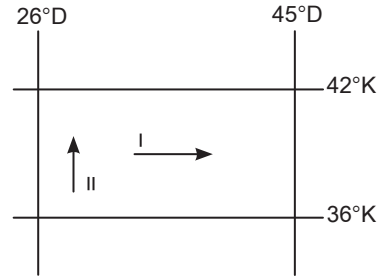
Cevap D

11. Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yer alır. Bu durumun sonucunda ise;

- güneyden kuzeye doğru sıcaklık ortalamalarının azalması,
  - en uzun gündüzün 21 Haziran'da yaşanması,
  - Karadeniz'in tuzluluk oranının Akdeniz'den az olması,
  - güneyden kuzeye doğru çizgisel hızın azalması
- durumları ortaya çıkar. Ancak Türkiye'nin 2. ve 3 saat dilimleri arasında yer alması boylamların sonuçları arasında incelenir.

Cevap D

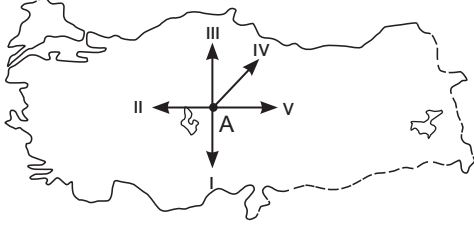
- 12.

Türkiye'de I ve II nolu doğrultular boyunca gidildikçe yıllık ortalama sıcaklıklar azalmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasındaki faktörler şunlardır: I. numaralı ok yönünde hareket edildiğinde yükseltinin artmasıyla sıcaklık azalırken II. numaralı ok yönünde hareket edildiğinde enlemin etkisiyle sıcaklık azalır.

Cevap A

1.

Yukarıdaki Türkiye haritasında A merkezinden numaralandırılmış oklar yönünde ilerlendiğinde, hangi yönde hem Ekvator'dan hem de Başlangıç Meridyeni'nden uzaklaşılır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

2.

Durum I: Sıcaklığın dağılışında yükseltinin etkisi ortadan kaldırılarak hesaplanan sıcaklığa indirgenmiş sıcaklık denir.

Durum II: Türkiye'nin indirgenmiş sıcaklık dağılışı haritasında; güneyi ile kuzeyi arasındaki sıcaklık farkı 7-8°C'dir.

Buna göre, Türkiye'nin kuzeyi ile güneyi arasındaki sıcaklık farkı aşağıdakilerden hangisi ile açıklanır?

- A) Mutlak konum
B) Yerşekilleri
C) Karasallık – denizellik
D) Yükselti
E) Yağış rejimi

3.

Bir ülkenin sınırları içerisindeki limanların ve kara yollarının başka ülkeler tarafından kullanılmasıyla yapılan ticarete, transit ticaret adı verilir.

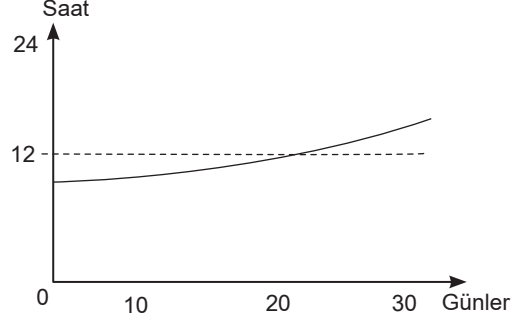
Buna göre;

- I. İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olması,
II. petrol zengini ülkelere komşu olması,
III. teknoloji bakımından gelişmiş Avrupa'ya yakın olması,
IV. doğu-batı yönünde geniş olması,
V. üç kıtanın birbirine yaklaştığı yerde bulunması

İfadelerinden hangisi Türkiye'nin transit ticaretteki önemini arttırmaz?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

4.

Yukarıdaki grafikte Türkiye'de gündüz süresinin bir aylık değişimi gösterilmiştir.

Buna göre, grafiğin gösterdiği ay aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mart   B) Aralık   C) Ocak
D) Haziran   E) Eylül

5.

- I. Doğusu ile batısı arasında 76 dakikalık zaman farkının olması
II. 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alması
III. Yerel saatinin Başlangıç Meridyeni'nden ileri olması
IV. Doğuya doğru sıcaklıkların azalması
V. Doğu Yarım Küre'de yer alması

Yukarıda numaralandırılmış ifadelerden hangisi Türkiye'nin boylam değerleri ile açıklanamaz?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

6.

Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe sıcaklığın azalması enlem etkisi ile açıklanır.

Buna göre, aşağıda verilenlerden hangisi enlem-sıcaklık ilişkisine ters düşer?

- A) Antalya'da denize girme süresinin Sinop'tan uzun olması
B) Akdeniz'de tuzluluk oranının Karadeniz'den fazla olması
C) Ülkemizde güneyden esen rüzgârların sıcaklığı artırması
D) Ege kıyılarında kuzeye doğru ilerlendikçe sıcaklıkların düşmesi
E) Doğuya doğru karın yerde kalma süresinin uzaması

7. Aşağıdakilerden hangisinin Antalya Bölümü ile Doğu Karadeniz Bölümü arasında farklılık göstermesi mutlak konum ile açıklanamaz?

- A) Orman üst sınırı
- B) Gündüz süresi uzunluğu
- C) Yaz turizmi süresi
- D) Yıllık yağış miktarı
- E) Kalıcı kar sınırı

8. Türkiye'de cisimlerin gölge yönü yıl boyunca kuzeydir.

Bu durum, Türkiye'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Kuzey Yarım Küre'de yer almasıyla
- B) Güneş ışınlarını hiçbir zaman dik almamasıyla
- C) Başlangıç Meridyeni'nin doğusunda yer almasıyla
- D) Orta kuşakta bulunmasıyla
- E) Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde yer almasıyla

9. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin göreceli konumu ile açıklanamaz?

- A) Zengin yer altı kaynaklarına sahip olması
- B) Yerçekillerinin doğu-batı doğrultusunda uzanması
- C) Doğuya doğru yıllık sıcaklık ortalamalarının düşmesi
- D) Orta Doğu petrollerine yakın olması
- E) Dört mevsimi belirgin olarak yaşaması

10. Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın güneş karşısından geçiş hızı çizgisel hız olarak tanımlanmıştır. Çizgisel hız en fazla Ekvator'dadır ve saatte yaklaşık 1670 km'dir.

Buna göre, aşağıda verilen merkezlerden hangisinde çizgisel hızın daha az olması beklenir?

- A) İzmir
- B) Sinop
- C) Ankara
- D) Antalya
- E) Malatya

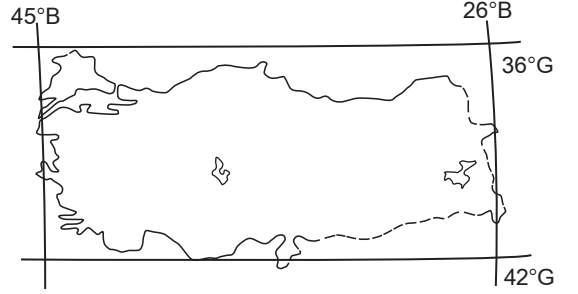
11.

Yukarıdaki Türkiye haritasında verilen illerimizden hangisinde 21 Haziran tarihinde gece süresi diğerlerinden daha uzundur?

- A) Ankara
- B) İzmir
- C) Trabzon
- D) Antalya
- E) Erzurum

12.

Türkiye paralel ve meridyen aralıklarını korumak şartıyla yukarıdaki konuma sahip olsaydı aşağıdakilerden hangisinde değişme görülmezdi?

- A) Karadeniz kıyılarında yıllık ortalama sıcaklıklar artardı.
- B) Akdeniz'in tuzluluk oranı azalır.
- C) Doğu-batı arasındaki zaman farkı azalır.
- D) Antalya'da yıllık ortalama sıcaklıklar azalır.
- E) Samsun'a güneş ışınlarının düşme açısı bugünkünden daha büyük olurdu.

13. Coğrafi açıdan önemli bir konumda olan Türkiye, elverişli özellikleri nedeniyle tarihin ilk çağlarından beri büyük ölçüde yerleşime açılmış, pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Buna göre;

- I. zengin kültürel mirasa sahip olması,
- II. İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olması,
- III. kültür turizmi potansiyelinin fazla olması

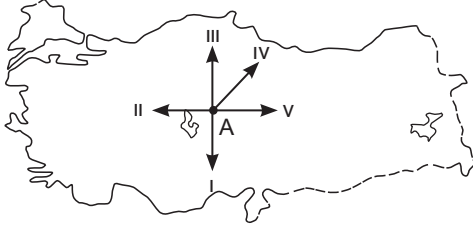
İfadelerinden hangileri yukarıdaki açıklamaya kanıt oluşturur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

ÇÖZÜMLER

1.

Türkiye Ekvator'un kuzeyinde, Greenwich'in doğusunda yer alır. Türkiye haritasında verilen oklar istikametinde ilerlendiğinde hem Başlangıç Meridyeni'nden hem de Ekvator'dan uzaklaşmak istediğimizde kuzeydoğu yönüne gitmemiz gerekir. Kuzeydoğu yönü ise IV numaralı ok yönüdür.

Cevap D

2.

Durum I: Sıcaklığın dağılışında yükseltinin etkisi ortadan kaldırılarak hesaplanan sıcaklığa indirgenmiş sıcaklık denir.

Durum II: Türkiye'nin indirgenmiş sıcaklık dağılışı haritasında güneyi ile kuzeyi arasındaki sıcaklık farkı 7-8°C'dir. Türkiye'nin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe güneş ışınlarının geliş açısı daralır. Dolayısıyla da sıcaklık azalır ve bu durum Türkiye'nin mutlak konumu ile açıklanır.

Cevap A

3.

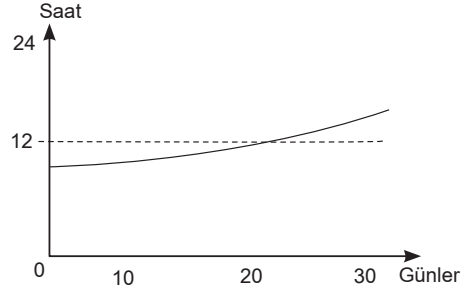
Bir ülkenin sınırları içerisindeki limanların ve kara yollarının başka ülkeler tarafından kullanılmasıyla yapılan ticarete, transit ticaret adı verilir. Türkiye'nin;

- İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olması,
- petrol zengini ülkelere komşu olması,
- teknoloji bakımından gelişmiş Avrupa'ya yakın olması,
- üç kıtanın birbirine yaklaştığı yerde bulunması

gibi özelliklere sahip olması transit ticaretin gelişmesini sağlamıştır. Ancak bir ülkenin doğu batı yönünde geniş ya da dar olması transit ticarete olumlu ya da olumsuz herhangi bir etkiye sahip değildir.

Cevap D

4.

Yukarıdaki grafikte Türkiye'de gündüz süresinin bir aylık değişimi gösterilmiştir. Grafik incelendiğinde bir aylık sürenin yaklaşık 21 günü gündüz süresi 12 saatin altındayken son 9 gününde ise 12 saatten daha fazla olduğu gözlenmektedir. Dünyada gündüz sürelerinin 12 saat olduğu tarihler sadece 21 Mart ve 23 Eylül ekinoksudur. Gündüz süresinin gece süresinden daha fazla olmaya başladığı tarih ise 21 Mart'tır.

Cevap A

5.

Türkiye 26°D - 45°D meridyenleri arasında yer alır. Verilen öncüller incelendiğinde;

- doğusu ile batısı arasında 76 dakikalık zaman farkının olması,
- 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alması,
- yerel saatinin Başlangıç Meridyeni'nden ileri olması
- Doğu Yarım Küre'de yer alması

bilgileri boylam ile açıklanır. Ancak Türkiye'de batıdan doğuya doğru gidildikçe sıcaklığın azalması yükseltinin artmasıyla ilgilidir.

Cevap D

6.

Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe sıcaklığın azalması enlem etkisi ile açıklanır. Türkiye'de;

- Antalya'da denize girme süresinin Sinop'tan uzun olması,
- Akdeniz'de tuzluluk oranının Karadeniz'den fazla olması,
- ülkemizde güneyden esen rüzgârların sıcaklığı arttırması,
- Ege kıyılarında kuzeye doğru ilerlendikçe sıcaklıkların düşmesi

durumlarının ortaya çıkması enlem sıcaklık ilişkisine örnektir. Ancak doğuya doğru karın yerde kalma süresinin uzaması yükselti, karasallık ve denizellik ile ilgilidir. Dolayısıyla enlem sıcaklık ilişkisine ters düşer.

Cevap E